

fol 1355 (ibid.); *Cava* 1359 (CoDoACA XII, 97); *Cava* 1628 (Ponsich, *Top.*, 155).

ETIM. Ll. CAVA (CAVUS) 'buida', 'cova' (DECat II, 639b46-59, s. v. *cava*). N'hi ha molts homònims dels quals alguns, i sobretot els que corresponen a les terres centrals i meridionals del domini lingüístic, deuen provenir de l'àr. *ka'ba* 'casa de forma cúbica'.¹ (St. Miquel de) *la Cava* (la *kába*), veïnat del te. de Tortosa, i un altre del mun. del Fondó de les Neus (Valls del Vinalopó) al vessant meridional de la *serra de la Cava*. A l'Alt Maestrat hi ha el *molí de la Cava* al te. de les Coves de Vinromà (Ll. XXVIII, 151); i a Cabanes de l'Arc *la Cava*, pou i molí de vent a la sortida del poble (Ll. XXIX, 121). Remarquem a més la *Font de la Cava* a Onil (Xixona) (Ll. XXXV, 178), *la Cava*¹⁵ damunt de Fontanars a la Vall d'Albaida (Ll. XXXIV, 50), i d'altres a Cocentaina (Ll. XXXIV, 20), la Vall de Gallinera (Ll. XXXIII, 117), i Aigües de Busot a l'Horta d'Alacant (Ll. XXXV, 114). A Catadau es troba la *pujada de la Cava* (Ll. XXX, 171).

D'origen romànic deuen ser els següents: a Lutxent *Benicava* < PINNA CAVA 'penya balmada'; i a Monóver (Novelda), on es perd tota -D-, *la Cava Fria*, potser del moss. *Cava Frida* < FRIGIDA (Ll. XXXVI, 92). No pot haver-hi cap dubte respecte a l'etimologia de la *Cova de la Gava* (< CAVA, amb *k-* > *g-* tan freqüent), també anomenada la *Creu Vermella*, al te. de Cardona (Ll. XII, 128). En el plural hi ha les *Caves de Bajoles* al te. de Perpinyà ja documentades l'any 1474 (RLR LII, 11); *les Caves* damunt la Font Roja (Alcoi) (Ll. XXXIV, 4); i el *Pla de les Caves* a Castalla (Ll. XXXV, 182). Ph. R.

¹ Coromines recorda haver visitat l'any 1934 amb Pau Vila un imponent edifici, de curiosa forma cúbica, en el poble de St. Quintí de Mediona. Observaren senyals de renovació d'una construcció arcaica. Ara bé, és sabut que el nom de *Mediona* és l'àrab *mādiūna* (v. l'article). Aquest edifici era conegut allí per vella tradició com *la kába*. Tant aquest com *Mediona*, *Masquefa*, *Gelida*, *Garraf* i altres⁴⁰ noms veïns formen un grup ben coherent d'importants arabismes toponímics. És probable, en efecte, que aquest *Cava* no sigui el mot romànic sinó l'àr. *ka'ba* 'dau', 'cub', 'edifici de forma cúbica', i nom del famós edifici de la Meca, gran santuari fundat per Mahomet. Un compost del mateix arabisme sospitem en el nom d'una antiga cova de l'Alt Gaià, en doc. de 1182: «spelunca in bosco de Cabarrasa, afr. Occid. de *Celmella*»; 1173: «Roca de Cabarrasa», 1187: «campum de Cabarasa (Li. Bl. de Stes. Creus, §§ 253, 161, 293). Probablement de *ka'ba ar-ra's* 'gran barraca cúbica del capdamunt'. Un altre encara a la Ribera d'Ebre: el 1248 es dóna a poblar un paratge prop de Gandesa «loco q. v. *Gandesola*» que «ad *Chavanfigere* dividit cum term. de *Mora* et *Mirabeti*» (Font Rius, C. d. p., § 249): < àr. *ka'ba Ab(e)n-Fiğri* 'l'edifici d'A.F.', NP de l'arrel *fğr*, d'on *fağr* 'l'aurora', que ha donat diversos NPP a Aràbia (Hess, 44), entre ells *Feğri*, *-iya* a Algèria (GGAlg., 142).

Cava, Beni—, V. vol. I, 258.12 *Cavaboquina*, V. vol. I, s. v. *Bóquer Cavallbernat*, V., s. v. *Carall Bernat*

CAVALLER, -ALLERA, -ALLERS, -ALLERIA

1) *Collada de Cavaller* i *Puig Cavaller*, partides del terme de Guiró (Flamicell) (XXXVII, 135.5; 139.21).

2) *Barranc de Cavallé(r)*, partida de Sant Mateu del Maestrat (Baix Maestrat) (XXVIII, 126.24).

3) *El Cavaller*, partida del terme d'Isavarre (Pallars Sobirà) (XXXVII, 95.21).

4) *Serra Cavallera*, serra del Ripollès que domina la vall de Camprodon; d'on ve:

5) *Cavallera*, llogaret agregat de l'ajuntament de Freixenet de Camprodon (Ripollès), avui reduït a un mas, *Can Matabosc*.

PRON. POP.: *kəbəlɛrə*, oït a Camprodon per Casacuberta.

DOC. ANT. *Cavalara* a. 1165 (Kehr, *Papsturk.*, 411).

6) *Roca Cavallera*, rocassa famosa muntanya amunt de Sant Cebrià (Maresme) d'on alguns han tret el nom de *Serra Cavallera*, on hi ha l'antic alou de *Montsant* (P. Coromines, *Tomàs de Bajalta*).

7) *Roca Cavallera*, entre Granyena i Alcanó (Segrià) BCEC XVIII, 99).

8) *La Roca Cavallera*, partida de Torà de Riubragós (Segarra) (XLVI, 146.27).

9) *Pic de Cavallera*, partida de Soldeu.

10) *Cavallera* (probablement cal llegir *Cavallera*), partida d'Eus (Conflent), documentada l'any 1307 (Alart, *Bull. Soc. Agr. Pyr. Or* x, 69.77).

11) *La Cavallera*, partida del terme de Polop (Marina valenciana) (XXXIV, 190.22).

12) *Les Cavalleres*, partida del terme de Bellesgar de la Tinença (Maestrat) (XXVII, 127.21).

13) *Estany de Cavallers*, dins el terme de Boí (Alta Ribagorça) (XIII, 184). En el país és conegut solament per *Estany de Caldes* (cf. *TVBoí* I, 7-8).

14) *Font del Cavaller*, partida de Banyeres de Mariola (Alcoi) (XXXVI, 21.28).

15) *El Pou Cavaller*, partida del terme de Castellcir (Vallès Oriental): s'explica per l'ús, sobretot valencià, que es comenta en *DECat* II, 647b57 ss.

16) *El Cavaller*, mas del terme de Vidrà (Ripollès) (XIII, 19).

17) *Mas Cavaller*, partida de Sant Martí de Sobremunt (Osona) (XLVI, 148.28).

18) *Molí del Cavaller*, als afores de Vilada (Berguedà) (cf. C.A. Torras, *Berg.*, 120).

19) *Es Cavaller*, partida de Felanitx (Mallorca).

20) *Cala'n Cavaller*, partida de Favàritx (Menorca) (XLIV, 58.21; Mapa Mascaró 7B1).

21) *La Cavalleria*, gran i antic mas entre Prats de Lluçanès i Sagàs (Osona).

22) *Cap de sa Cavalleria*, promontori a l'extrem N.